

Pastabos apie Lietuvos planavimo kultūros bruožus Baltijos Jūros regiono planavimo kultūrų kontekste

Remarks on the Features of Lithuanian Planning Culture
in the Context of Planning Cultures
of Baltic Sea Region

*Pastabos yra įspūdis, taigi – „lengvo“ turinio pranešimas. Įspūdis turi trūkumų,
bet turi ir privalumų: leidžia nesunkiai permesti žvilgsniu visumą,
atkreipti dėmesį į dalykus, kurių „rimta“ analizė užimtų labai daug laiko.*

*Remarks are an impression, assuming thereby a form of presentation of a “simple” content. The
impression has both strong and weak points; it easily allows scanning through the whole,
focusing on the issues whose “intense” analysis would occupy a long period of time.*

Eugenijus Staniūnas, VGTU

1. Tarptautinių projektų, tyrinėjančių planavimo sistemas, tendencijos

Tendencies of the transnational projects, analyzing the planning systems

2. Planavimo sistemos ir planavimo kultūros skirtumai

Planning systems and planning cultures

3. Problemiški Lietuvos planavimo kultūros ypatumai

Problematical peculiarities of the Lithuanian planning culture

4. Apie vieną šių ypatumų – planavimo prasmės sampratą - ir jos pasekmes

About one of these peculiarities - the meaning of planning – and the sequences of it

1. Tarptautinių projektų, tyrinėjančių planavimo sistemas, tendencijos

Tendencies of the transnational projects, analyzing the planning systems

1. Planavimo sistemų sąvadas

(Compendium of Spatial Planning Systems in the Baltic Sea Region Countries)

2. Bendro mąstymo erdvės

(COMMUN – COMMON MINDSPACES)

3. Planavimo kultūros

(Planning cultures – PLANCULT)

2. Planavimo sistemos ir planavimo kultūros skirtumai

Planning systems and planning cultures

Planavimo kultūra tai - gyvenimo būdas, pradedant mąstymo turiniu, ir baigiant praktinės veiklos formomis.

Planning culture is the way of a life, starting-up by the content of the thoughts, and finishing the forms of the practical activity

Planavimo sistema (įstatymuose užfiksuota veiklos forma) yra vienas iš planavimo kultūros elementų, vienas iš vyraujančio visuomenėje mąstymo simptomų.

Planning system (fixed in the law text form of activity) is one of the elements of planning culture, one of the symptoms of the dominating mentality

3. Problemiški Lietuvos planavimo kultūros ypatumai

Problematical peculiarities of the Lithuanian planning culture

3.1. Specifinis planavimo prasmės ieškojimas

A specific search for the meaning of planning

3. Problemiški Lietuvos planavimo kultūros ypatumai

Problematical peculiarities of the Lithuanian planning culture

3.2. Stiprus sektorinis mąstymas

A relatively strong sectorial thinking

- trys dalinai viena kitą dubliuojančios, ne visai gerai tarpusavyje suderintos planavimų jurisdikcijos
three not so well-coordinated planning jurisdictions, partially duplicating each other
- silpnas finansinis ir organizacinis teritorijos planavimo dokumentų pagrįstumas
a comparatively low financial and organizational validity of plans,
- draudžiančiosios, o ne programinės plano dalies ryškumas
the emphasis on a prohibitive but not on a programme part of the plan
- planavimo diskreditacija (ir ne tik).
discredit of planning (and not only).

3. Problemiški Lietuvos planavimo kultūros ypatumai

Problematical peculiarities of the Lithuanian planning culture

3.3. Klajoklinis planavimo būdas

Nomadic manner of planning

- planavimas be stiprios teorijos, be mokyklos ir be profesionalių planuotojų. Tokios profesijos nėra ir negali būti, nes jos nėra Lietuvos profesijų klasifikatoriuje.

planning with the relatively weak theory, with no school, no professional planners

- stagnacija

stagnation

4. Apie vieną Lietuvos planavimo kultūros ypatumų - specifinį planavimo prasmės ieškojimą - specifinį jos atradimą ir to atradimo pasekmes detaliau

About one of the peculiarities of the Lithuanian planning culture - the search for the meaning of planning – and the sequences of it

**Populiariausi Lietuvoje yra
du planavimo prasmės ieškojimo keliai**

**Two ways of the search for the meaning of planning
are popular in Lithuania**

Pirmuoju keliu dažniausiai naudojasi aktyvioji plačiosios visuomenės dalis, verslininkai, ekonomistai. Šis mąstymo kelias yra toks:

The active people at large usually think in the following way:

Lietuva – rinkos šalis, o rinkos sistema yra tokia sistema, kurioje pagrindinis veikėjas yra individas. Kuo valstybė mažiau kišasi į jo reikalus – tuo geriau.

Lithuania builds the market system. The individual is the most important actor in such system. The less the government intrudes in to his affairs – the better.

Kadangi planavimas yra būtent kišimasis į jo reikalus, tai, seka išvada, kad kuo mažiau planavimo – tuo geriau.

Planning intrudes in to his affairs. The conclusion follows: the less planning – the better.

Antruoju keliu eina aktyviausiai planavime dalyvaujantys profesionalai – architektai. Architektūroje apie planavimo prasmę mąstoma dažniausiai taip:

Another way of thinking is used by architects:

Teritorijų planavimas yra specifinė architektūros sritis, besiskirianti iš likusiosios architektūros tuo, kad čia susiduriama su didelių erdvių tvarkymu.

Territorial planning is a specific field of architecture which differs from the remained architecture in the arrangement of vast spaces.

Kuo didesnės yra erdvinės struktūros, tuo rečiau jos papuola į estetinės interpretacijos lauką, tuo svaresnį vaidmenį ima vaidinti ekonominis, socialinis ir ekologinis jų būties aspektai.

Išvada: Teritorijų planavimas yra architektūros sritis, kurioje nėra architektūros.

The more extensive spatial structures are the fewer possibilities they have to be involved into the field of aesthetic interpretation and the more solid part the economic, social and ecological aspects of their subsistence start to act.

Conclusion:

Territorial planning is a branch of architecture in which architecture does not exist.

**Taigi, planavimo prasmė, kuri atrandama,
einant tradiciniais mąstymo keliais, yra ta, kad
planavimas yra gyvenimo kliuvinys.**

**The found meaning of planning is: the existence of planning has no meaning:
it is the handicap for the life.**

Bet

planavimas egzistuoja išsivysčiusiose
Vakarų šalyse, o į pastarąsias Lietuvos
visuomenė visuomet orientavosi.

Still, the planning exists in the developed
countries

Susiklosčiusi situacija yra palanki susidaryti nuostatai:
Favourable prerequisites for tendency:

“To be and not to be”

(Planavimo fikcija – regimas, bet plėtros nevaldantis planavimas)
(Planning fiction – visible, but not working planning)

Kiek giliai fikcija yra persmelkusi Lietuvos planavimo kultūrą, galime pamatyti pagal tai, kiek fikcijai būdingų bruožų mūsų gyvenimas turi, t.y., kiek:

The features of fiction can show how deep it penetrates the Lithuanian planning practice:

– Įstatymuose vartojama kalba yra neaiški (Įstatymai yra, bet nesuprantami);

The law language is vague;

- Planavimo teisinė bazė yra prieštaringa (Reikalavimai yra, bet jie prieštarauja vieni kitiems)

The legal basis of planning is controversial;

- Planavimo įstatymas yra, bet planų rengimas yra atidėliojamas

Planning law exists, but the planning is being delayed;

- Planai rengiami, bet - ne planuotojų: planavimo profesijos nėra

Plans are prepared but not by the professional planners;

- Mieliausiai statoma be plano – planai parengiami po to

It is built gladly first, plans – later.

- Planai rengiami, bet pirmiau - detalieji, o tiktai paskui – bendrieji

If planes are accepted, then detail plans first, master plans later;

- Bendrieji planai rengiami, bet nenumatant jų sprendinių įgyvendinimo priemonių (finansavimo ir pan.)

If master plans are prepared, then better misty and with no program of their realization.

Man regis, tokių ypatumų mūsų planavimo kultūra turi.

Gerai tai ar blogai?

Planning fiction: is it good or bad?

Gerai, jei, jei planavimo prasmė yra tokia, kokia atrandama, jos ieškant aukščiau aprašytaisiais keliais,

bet nerimą kelia tai, kad kai kuriose kitose šalyse jos ieškoma kitais būdais, ir atrandama ne tai, ką randame mes.

**Another ways of the search for the meaning of planning
force us to worry**

Man teko sutikti, pavyzdžiui, tokią mąstyseną:

1. Yra gėrybių, kurias geriausiai kuria individas.

There are goods, that can be produced by the individuals in the best way.

**2. Yra gėrybių, kurias efektyviau kuria visuomenė
(pavyzdžiui, visuomenės darna, socialinės atskirties
mažėjimas, gyvenimo kaštų mažėjimas, ir pan.).**

*There are goods that can be produced by the society in the best way
(social sustainability , etc.)*

**3. Yra gėrybių, kurias tikrai visuomenė ir tegali
sukurti (pavyzdžiui, ekologija).**

*There are goods that can be produced only by the society
(ecological equilibrium, etc.)*

Kadangi teritorijų planai gali veikti gamtos būklę, įtakoti gėrybių pasiskirstymą visuomenėje, prisidėti prie visuomenės kultūros vertybių išsaugojimo, sąlygoti vartojimą (pavyzdžiui, laiko, energijos), tai: planavimą reikėtų laikyti vienu iš aukščiau minėtų visuomeninių gėrybių “gamybos” instrumentu.

Planning can impact the condition of nature, help to protect the cultural values, influence the consumption (of energy, time, etc.) – Planning is one of the instruments of “production” of mentioned goods.

Kadangi kad teritorijų planai gali veikti gamtos būklę, įtakoti gėrybių pasiskirstymą visuomenėje, prisidėti prie visuomenės vertybių išsaugojimo, sąlygoti vartojimą (pavyzdžiui, laiko, energijos), tai: planavimą reikėtų laikyti vienu iš aukščiau minėtų visuomeninių gėrybių instrumentu.

Jei ši mintis teisinga, tai aptariamasis nacionalinis planavimo ypatumas – specifinis planavimo prasmės ieškojimas, jos neradimas, iš to plaukianti planavimo fikcijos tendencija ir po to sekanti planavimo diskreditacija visuomenės akyse - reiškia ne ką kita, kaip tai, kad Lietuva šiuo gėrybių kūrimo instrumentu (planavimu) naudojami neefektyviai, t.y., gėrybių, kurias jo pagalba būtų galima kurti, nekuria (arba kuria ne tiek, kiek galėtų).

Kitaip tariant, šis planavimo kultūros ypatumas yra indėlis į šalies stagnaciją.

If this way of the search for the import of planning is right, some goods are not produced (or produced not enough efficient) in Lithuania.

The traditional Lithuanian search for the meaning of planning and the sequences of it is the input to the stagnation of the country

**Štai kokios mintys kyla, bandant
žvilgtelėti į Lietuvos planavimo kultūrą
kaimyninių planavimo kultūrų
kontekste.**

Dėkoju už dėmesį

